

Hvis du skader deg i trafikken, har din sjanse for å få et brukbart forsikringsoppgjør økt betydelig. På bare tre år har utbetalingene steget med nesten 30 prosent. Blant annet takket være disse tre menneskene.

Prinsipielt viktige seire. Hans-Jürgen Dubielzyk (50), Inger Laila Ekeland (22) og Katrine Bråtane (24) har banet vei for andre trafikkkofre med sin harde kamp mot forsikringselskapene.

Høy pris FOR STORE ERSTATNINGER

HILDE LUNDGAARD
JON HALIGE (foto)

To rullestoler parkerer side om side i en lys, trivelig stue på Vålerenga i Oslo.

I den ene sitter hun som bor i leiligheten, Katrine Bråtane (24). Landskjent da hun for snart et år siden vant en krusende selver for forsikringselskapet If, og ble tilkjent en erstatning på over 11 millioner. Penger som blant annet gjør at hun kan bo her, i en helt vanlig leilighet med utsikt til Vålerenga vestsbus.

I den andre sitter Hans-Jürgen Dubielzyk (50), også han lam fra halsen og ned. Begge to manøvrerer sine klumpete doninger presist med munnen og kinnet, mens de diskuterer stolmodeller og tekniske finesser. Diskret i nærheten har begge hver sin personlige assistent som raskt er på pletten. Erstatning for kropp som ikke kan bevege seg.

Fra den hvite sofaen følger Inger Laila Ekeland (22) samtalen. Hun kan gå selv, og er tilsynelatende en frisk ung kvinne. Men som de to andre har hun overlevd en dramatisk bilulykke.

Hjerneskadet synes ikke, det, vet du, sier hun, og ser spørrende bort på sin mor, Vigdis Ekeland. Vil liksom sjekke at det hun sier er riktig.

— Men, hvilke plager har du,

egentlig?, spør Katrine fra rullestolen.

Inger Laila får et nikk fra mor, og svarer litt nølende.

— Nei, jeg klarer ikke konsentrere meg. Husker ikke så godt. Mye hodepine.

I rommet er også en mørkkladd mann som både kan stå og gå, og ikke bærer på noen skjulte skader. Advokat Jan Gunnar Ness har i årevis representert trafikkkofre som har slåss mot forsikringselskapene. Alle de tre som er samlet i stuen, har vært klienter ved hans kontor.

De skulle ut i krigen, men det kunne ingen av dem ane da de våknet opp med store skader. De skulle ut i et minnefelt av ansvarsskrivelse, finjus og mistro. Ar de, og familiene, skulle bli advokatmat i årevis, og bl brettet ut sine mest intime hemmeligheter i rettsalene. Men heller ikke at de skulle ende med prinsipielt viktige seire som allerede har hatt betydning for trafikkkofre som kommer etter dem.

— På hver sin måte har alle disse tre sakene bidratt til å flytte grenser for selskaperes ansvar, sier Ness.

— Spesielt etter Bråtane-saken merker vi at det er blitt langt lettere å oppnå forlik uten å måtte gå til retten først.

Statistikken viser også at utbetalingene fra selskapene øker.

Bare fra i fjor til i år ligger en gjennomsnittlig erstatning an til å bli nesten 20 prosent høyere.

Slik sett er møtet i stuen på Vålerenga historisk. Blant jurister og forsikringsfolk er Bråtane-saken, Dubielzyk-saken og Ekeland-saken velkjente. Men her sitter tre lys levende mennesker og utgjør skjebnene bak dokumentstablene og de ukelange rundene i retten.

På vei fra mormorens 70-årsdag på Karmøy, satte 14-åringen Inger Laila seg på fanget til en kamerat i forsetet. Uten sikkerhetsbelte. 1169 kilometer i timen traff den unge sjåføren et leskur i stein. Inger Laila fór gjennom frontruten og ble funnet langt ute på et jorde.

Katrine var 11 år da hun og hesten hun red, ble påkjørt av en lastebil.

Trebarnsfarens Hans-Jürgen var en vital, fysisk aktiv anestesisykepleier på 37 den dagen bilen hans svevde utfor E6 ved Biri travbane.

— Ingen er forberedt på noe sånt. Livet er smudd opp ned, og alt er kaos. Men midt opp i angsten og fortvilelsen lar ser regningene fra banken inn. Lenge før forsikringselskapet har utbetalt fem øre, sukker Hans-Jürgen. — Kona mi satt plutselig alene med tre barn. Hadde vi ikke fått forskudd på forsikring fra arbeidsgiveren min, Sle-

Hjelpemann. Disse tre har to ting til felles. Foruten å være trafikkskadede

har de én og samme advokat, Jan Gunnar Ness (til venstre).

” En rettsakk koster. Uten rettskjøpsforsikring og uten penger gikk Inger Laila til bestemoren, og fikk låne det som måtte til

— Ja, det er en utrolig ensom kamp. Alle, legene, kommunen, forsikringselskapet, var mot oss. Jeg tenkte ofte på å gi opp.

Familiene til både Hans-Jürgen og Katrine beholdt hus og hjem — med et skrik. Men tilbudet til Hans-Jürgen da han omsider slapp ut fra sykehuset, var et rom på et gamlehjem. Både Ski kommune og (daværende) Storebrand forsikring mente at egen bolig, med hjelp døgnet rundt, ville bli altfor dyrt. Barna måtte besøke far på gamlehjemmet. Hjemme følte han seg som en fremmed.

— Jeg husker jeg overnattet hjemme en julehelg, og ble lagt ned i stua. Det var som å komme hjem på knærne med bukse- ne nede, uten nøkkel til huset.

I hodet svirret tallene han hadde hørt på et foredrag: 96-98 prosent av ekteparne til folk som blir hardt ryggsmagret skadet ryker. Hans eget ektepar føyde seg etter noen år inn i den triste statistikken.

— Kampen for meg sto om å

▲ Hans-Jürgen Dubielzyk (50), Ski

Skade: Trebarnsfarens på 37 år kjørte av veien på vei hjem fra kurs. Ble lam fra halsen og ned.

Tilbud fra forsikringselskapets: 100 000 kroner, etter hvert økte det til ca. fire mill. Kommunens tilbud var bolig på et gamlehjem.

Endelig erstatning: Åtte millioner. Beløpet skal dekke alle ekstrautgifter pga. skaden og tar høyde for at hans fraskilte kone skal kunne bo i nærheten.

Liv i dag: Bor i egen bolig, får hjelp av assistenter 24 timer i døgnet. Reiste i vinter på ferie til Syden sammen med sin yngste sønn.

kunne bo alene i et hjem der jeg kunne ta i mot barna mine. Tenk, i sommer hadde jeg med den yngste sønnen min på ferie for aller første gang.

— Flere ganger under retts-sakene fikk jeg følelsen av at det var jeg som hadde gjort noe galt. At jeg var urimelig og kravstor. Selskapet kjørte over meg som

en bulldoser, sier Hans-Jürgen og får gjenkjennende nikk fra både rullestolen og sofaen.

Inger Lailas problem var at hun, ifølge forsikringselskapet, burde vært klar over risikoen hun tok ved å sette seg i forsetet på en bil uten å bruke sele. Tilbudet om erstatning var derfor null og niks.

— Vi kontaktet advokat, som rådet oss til å prøve saken for retten, forteller mor.

— Men en rettsakk koster. Vi hadde hverken rettskjøpsforsikring eller penger.

Til slutt gikk Inger Laila til bestemoren, og fikk låne det som

▼ Inger Laila Ekeland (22), Haugesund

Skade: 14-åringen satt på fanget til en kamerat på forsetet i en bil uten sikkerhetsbelte. Bilen kolliderte i høy fart og hun ble kastet ut gjennom frontruten.

Mindre hjerneskadet, ryggproblemer. Erklært 100 prosent ufør.

Tilbud fra forsikringselskapets: 0, — pga. medvirkning til skaden. Hun «burde vært» at hun utsatte seg for risiko.

Endelig erstatning: Ca. to millioner kroner, fortløp etter to rettsinstanser. Liv i dag: Har kjøpt generasjonsbolig for erstatningen. Bor vegg i vegg med sin mor.

Fakta

Personskader i trafikken

- ▼ Antall meldte personskader: 2000: 15 176
- 2003 (prognose): 14 500
- ▼ Totalt erstatningsbeløp: 2000: 1,12 milliarder
- 2003: 1,45 milliarder
- ▼ Gjennomsnitt pr. skade: 2000: Kr. 74 680,–
- 2003: Kr. 101 070,–

Kilde: Finansnærings Hovedorganisasjon

▲ Katrine Bråtane (24), Oslo

Skade: Ble 11 år gammel påkjørt av lastebil mens hun red. Lam fra halsen og ned. Avhengig av hjelp til alle gjøremål.

Tilbud fra forsikringselskapets: 1,4 mill. i standarderstatning samrt 250 000 til dekning av ekstrautgifter.

Endelig erstatning: Tolv år etter skaden blir hun tilkjent totalt 11,1 mill. i høyesterett. Summen inkluderer ekstrautgifter til leie av privat hjelp i tillegg til offentlige ytelser.

Liv i dag: Studerer på Menighets-fakultetet. Bor i egen leilighet. Får hjelp fra personlig assistent 20 timer i døgnet.

slutt begynte jeg å lure på om det kanskje var jeg som tok feil.

Men hvem har egentlig rett og hvem tar feil når det gjelder å sette pris på hva et menneskeliv er verdt? I loven heter det at den som blir skadet, har krav på «full erstatning. Hva dette vil si, har det i stor grad vært opp til forsikringselskapene å tolke. Eller rettsvesenet å overprøve. Hvis mennesket i rullestolen har orket å kjempe den uttømmende kampen som kreves.

— All statistikk viser at de fleste som går til domstolene med utmåling, oppnår langt høyere erstatning, fastslår advokat Ness.

Saken til Katrine Bråtane gikk derimot, som mange vil huske, den lange og kronglete veien gjennom systemet helt til Høyesterett. Over halve livet måtte den unge kvinnen bruke, til hun i fjor ikke lenger trengte å bekymre seg for penger.

— Selskapet vil jo ikke ut med mer penger enn høyest nødvendig. I retten ble jeg fullstendig blottlagt, hele livet mitt skulle dyttes inn i paragrafer. Til

— Vi forholder oss til gjeldende rett. I de store sakene er nivået på utbetalingene utvilsomt blitt høyere. Hvor mye er litt for tidlig å oppsummere, bekrefter personskadedirektør Kaare Schanke i If.

— Som en konsekvens av avklaringene tilbyr vi mer, og det blir lettere å finne en løsning.

Noe å tenke på for de tre i stuen på Vålerenga?

— Å ende som pensum i juridisk litteratur er jo forferdelig, fryser Hans-Jürgen. — Men ganske flott at flere får hjelp av at jeg ikke ga opp.

— Det har kostet sinnsykt mye energi og usikkerhet. Men jeg synes det er veldig bra å høre at If nå inngår stadig flere forlik.

— Det har vært veldig fint å møte dere. Det hjelper å se at andre har vært i samme situasjon.

hilde.lundgaard
@aftenposten.no